

Rättsavdelningen
Monica Panagio
monica.panagio@socialstyrelsen.se

Socialdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

Socialdepartementets dnr. S2024/00953

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde.

9.2 Särskild avgift vid ej verkställda beslut

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att bestämmelserna i 16 kap 6 a-6 e §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL, om särskild avgift inte ska upphävas med hänvisning till vad Socialstyrelsen tidigare framfört i frågan i yttrande till Socialdepartementet den 26 januari 2021 över betänkandet Hållbar socialtjänst - en ny socialtjänstlag SOU 2020:47 (se yttrandet avsnitt 10.3.5 s.4).

9.11 Granska kommuners avtalsuppföljning genom tillsyn och vägledning om avtalens innehåll

Socialstyrelsen tillstyrker föreslaget att Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård och omsorg. Även Socialstyrelsen bör dock ingå bland de samverkande myndigheterna. Det är Socialstyrelsen som t.ex. tar fram föreskrifter och kunskapsstöd som privata utförare och upphandlare hos kommunerna måste eller bör förhålla sig till. Myndigheten kan tillsammans med IVO bidra med både kunskap och erfarenheter som kan vara till nytta för att utforma krav som kan ställas på utförarna för att uppnå god kvalitet i verksamheten.

9.12 Utredda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren

Socialstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att IVO och Socialstyrelsen ges ett gemensamt regeringsuppdrag att närmare utreda förutsättningarna för att införa en statlig kvalitetsgranskning inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Förslaget innebär ett tätare och tydligare samarbete mellan IVO och Socialstyrelsen. Resultaten av kvalitetsgranskningen bör kunna bidra till ett mer detaljerat och bredare underlag för det stöd och den utveckling som ingår i Socialstyrelsens uppdrag och bidra positivt till Socialstyrelsens arbete.

Detta skulle också sammantaget kunna stärka båda myndigheternas möjligheter att bidra till god kvalitet för insatser inom både socialtjänst och sjukvård.

9.12.4 Vissa frågor skulle först behöva utredas närmare

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det är många olika frågor som först behöver utredas närmare för att kunna ta ställning till om en statlig kvalitetsgranskning bör införas och hur den i sådant fall bör utformas.

En kvalitetsgranskning som inte innebär regelefterlevnad/tillsyn skulle bland annat kräva en analys av om den centrala definitionen av kvalitetsbegreppet som återfinns i 2 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, behöver ändras.

För att IVO ska kunna genomföra en kvalitetsgranskning och kunna bedöma kvaliteten på olika typer av insatser på området socialtjänst och LSS skulle man också behöva undersöka möjligheterna att utveckla såväl kvalitetskriterier som metoder och olika kunskapsstöd för att kunna bedöma olika kvalitetsnivåer.

Då Socialstyrelsen ansvarar för att utveckla olika former av kunskapsstöd skulle införandet av en eventuell kvalitetsgranskning kräva en kontinuerlig samverkan mellan IVO och Socialstyrelsen. Man skulle också behöva utreda vilka områden av socialtjänsten som skulle vara aktuella för en kvalitetsgranskning/kontroll.

Det är Socialstyrelsen som i första hand ska bidra med kunskap på området socialtjänst. En ytterligare fråga är därför hur ansvarsfördelningen mellan Socialstyrelsen och IVO i fråga om kunskapsstyrning skulle kunna se ut, dvs. hur IVO:s uppdrag att bidra till lärande i detta avseende skulle kunna relatera till de olika former av kunskapsstöd som Socialstyrelsen tillhandahåller.

Kanske bör kvalitetsgranskning även införas för hälso- och sjukvården

Socialstyrelsen vill framhålla att införandet av en kvalitetsgranskning även inom hälso- och sjukvården skulle ha flera fördelar. Det skulle ur ett nära vårdperspektiv vara ett positivt bidrag för att åstadkomma de förändringar och den utveckling som behövs för att ställa om till en god och nära vård.

Att komplettera den nuvarande tillsynen med kvalitetsgranskning skulle också kunna ge ett mer personcentrerat fokus, vilket är en del i omställningen av hälso- och sjukvården med primärvården som nav. SKR och staten har träffat en överenskommelse om att under 2024 vidareutveckla den nära vården (God och nära vård 2024) vars mål är att patienten får en personcentrerad, samordnad och samskapad vård som stärker hälsan.

För många individer är den hälso- och sjukvård de får i hemmet eller på ett vårdboende, starkt sammanflätat med det bistånd som ges enligt socialtjänstlagen eller LSS. Ur ett nära vårdperspektiv finns därför fördelar med att utveckla kvalitetsgranskning av hälso- och sjukvårdsinsatser som

kommunerna ansvarar för parallellt med en kvalitetsgranskning av insatser som ges av socialtjänsten. I flertalet kommuner ligger områdena under samma nämnd och har samma förvaltning med dess stödresurser för kvalitetsarbete.

Oavsett vilka former för tätare samarbete mellan IVO och Socialstyrelsen, som kommer till stånd när det gäller utvecklade former för IVO:s tillsyn och för utökat arbete vid IVO och Socialstyrelsen med kvalitetskontroll inom socialtjänst och hälso- och sjukvård, bör Socialstyrelsens uppdrag att följa upp hälso- och sjukvård vara tydligt åtskilt från tillsyn och sanktionsmöjligheter.

Beslut om detta yttrande har fattats av tillförordnade avdelningschefen Mariana Näslund Blixt. Juristen Monica Panagio har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Mariana Näslund Blixt

Monica Panagio